

Bulla Sixti ad Xenob.

SIXTVS Epūs seruus seruorū dei Ad futurā rei memo-
 riam. Cogimur iubente altissimo: aurgere te reipublice
 cristiane grande necessitate: uniuersos xpianos principes ac cōs
 crihē fideles requirei: Eisq; mandare vice dei cuius locū: quāq;
 īmeriti tenemus ī terris. Vt a vigētibus inter eos bellis? guer-
 ris oīno cessent. Et pillius honore? salute xpiane religionis in
 maxio piculo conitute: aduersus impia; turcoꝝ gentē arma
 sumant: & orthodoxam fidem conculearia tā īpurcissima sec-
 ta nō pmittant: tot iniuriis laceſſiti. Lex etenim domini sancta
 ? īmaeulata: quā eliminatis pdoloꝝ sporcitis redemptoris nri
 vox. Deuictio mortis aculeo pdito mōdo: Inſeruit testimoniū
 eius fidele atq; verū. Meum inquit testimoniū verū ē: Sapiaꝝ
 prestans paulis: Apłis sc; ? discipulis suis: qui ut plurimumꝝ ru-
 des illiterati ? īdocti uniuersum ferme orbem sua predicatione
 & quam spūs sanct⁹ edocuit sapia ac exemplaris vite conuer-
 satione uicerūt: Perdicas oues ad ipsius veri & boni pastoris re-
 duxerunt ouile: Impletūq; ē illud Danielis vaticiniū cōs gen-
 tes oēs tribus ? lingue seruient ei. Nam certa tempora Cōstan-
 tini magni natus ex Maria deus ? homo xpūs a gadibus usq;
 ad aurorā & gangem colebatur. nec meridies neq; septentrio
 deū ignorabat. Dicente ppheta. ab ortu solis usq; ad occasuꝝ
 magnū ē nomen meū. Inter gentes ? ex ore sedentis ī throno
 Iohānes ī Apocalipsi se vidisse testatur. Tanq̄ Iesu xpi vicariū
 gladius bis acut⁹ coruscationes pcedebāt ? fulgura que terras
 & maria penetrabant. Eratq; pax alta ? tranquilla quies. Cens
 sancta ut inquit Apłus. Censelecta: pplus acquisitionis xpiani
 habebantur. eis gentes seruiebant quot ānis tributa prestātes
 Hec fuit olim xpianorū ptās hec gla hoc imperiū. Nunc vero
 quo Sarraceni & Turci xpianos redegeūt miserū ? flebile est
 enarrare. Indi nāq; & Armeniac Ethiopes qui xpianos se esse
 pfitentur. in multis a veritate catholice fidei deuiant. Quod
 reliquū est continētis Asye atq; Affrice. Septe siac Tuigensi
 Ciuitatibus & illis duobus vicinis opidis que portugalie reges
 p fide cristi athlete pugnātes ī Affrica eorū ditioni subdiderūt
 Dūtaxat exceptis cristi nomē ac legem ī pccato psequit odio
 Hoc rurſu ad Heradiani Cesaris tpa usq; puenim⁹. Cui⁹ tem

Handwritten marginal notes and flourishes on the right side of the page, including a large decorative initial 'E'.

poribus Mahumetus sceleratissim⁹ vir contraria legi dei dogmata i Arabia seminauit & degeneratē postmodū apd̄ grecos Impio ac Romani. debilitate v̄tute Turci quī purcissima; eiusdem Mahumeti legē acceperāt e Scitia veniētes oē; minorez Asiam & i Europā transfretādo magnā illius piē occupantes ad hos terminos i oriente cristianos reduxerūt. In occidentē vero mauri nō paruā i eius finibus partē tenētes. quā grauātā vocant fidelib⁹. Hispanis eius finitimis sunt infesli. Et qui ad Thanaīs oras cōsistentia incolūt loca; & Norueis vicini ppli ⁊ Tartari cū quib⁹ & Linoni bella gerūt: cūsti lege; minie recipiūt: & his tāj augustis cristianis cōstitutis terminis nō cōtenti Turci nostra etate Constantinopolitan. orientalis imperii caput. & plures alias in Europa & nouissime i Italiē oris Idrontin. ciuitates eoz spūrcissime secte subdiderunt. Heu loca oīa; i quibus dñs n̄r ih̄sus cristus natus: nutritus: baptisat⁹: cōuersatus: trāsfiguratus: ac cōsumata huius seculi p̄g. inatiōe & patefacta euangelice veritatis luce. Postremo p̄ nostra salute crucis subire fatibulū. moriq; dignatus: sepultus: & a mortuis resurgēs discipulis suis apparuit ⁊ cū eis cōuersat⁹ ascendit i celū. Et i quibus sacrasancta ecclesia: xp̄i dilectissima spōsa: ⁊ ex illi⁹ latere nata atq; educata adoleuit & ipsius prima iacta sunt fundamenta. Insignes etiā ille totoq; orbe celeberrime ecclesie: vbi quatuor generalia celebrata fuere cōcilia: In quibus ueluti i q̄drato lapide sancte fidei structura cōsurgit & que sicut quatuor euāgelia sanctus Gregori⁹ suscipere ac venerari p̄ficit. Quatuor etiā Patriarchales sedes: quas tanq̄ q̄ tuor aīalia seuas alas habētia oculis undiq; plena. In medio ⁊ i circuitu agni Iohēs i eade; vidit Apocalipsi. & septē ad quas scripsit ecclesie. Vbi antea oīpotēs deus cōsuebat: laudabat: adorabat. Nūc proch dolor ab his qui eū nō nouerūt quiq; nomē ipsius cōtinuo blasfemā: possident: cōculcant: ⁊ p̄phanant. Sola sup̄ pest Romāa sedes. Sedes utiq; i maculati agni. Sedes viuētis i seclā seclorū. Hec quippe predictas p̄riachales genuit eclias. que quasi filie i eius gremio residebāt. & i circuitu anq̄ famule i ipsius assistebāt oosego. Modo eis quas gēuerat: nutrierat: educauerat amissis sola sedet plorasipsaz merēs intueffponfos: exules: ⁊

desolatos. & ab illarum se iunctos amplexibus. Vox in Roma
 audita est immo per vniuersam terram ipsius ploratus & ciu
 latus perstrepuit. non est qui consoletur eam ex omnibus caris
 eius quę moueant Christi obpropria: Cristiane religionis zelus
 miserorum christianorum qui durissima seruitute detinentur.
 Lachryme desolataram regionum & illorum qui vicini Turcis
 ultimum exterminũ indies expectant: miseratio: Omnes enĩ
 periculu 3 i quo versatur christiana respublica norunt. Omnes
 milerentur nemo succurrit: nemo fert opẽ. Potuerunt hec ali
 quo modo tollerari ab occidentalibus principibus: cum orien
 talia remotiora viderentur vastari. quãuis satius fuisset ad vici
 ni incendium extinguendum accurrisse: q̃ domesticum ignem
 quod sine magna iactura fieri non solet pertractare. Peret iam
 circa precordia virtũ penetralia irrupit hostis. gladiũ ad iugilũ
 adegit. hinc ocupato Idronto. Italiam premit. inde Germano
 rum fines ingressus. Bauariam usq; omnia proterit. Non dubi
 tamus christianoz principum mentes tantis turpissime gentis
 iniuriis stomachari 7 p religionis nostre zelo indigne ferre: que
 i religionem continue ab hostibus cõmittuntur que profecto
 talia sunt ut pie aures ea sine graui molestia audiri non possint
 Particulares tamẽ iniurie: 7 priuata commoda suspiciones pre
 terea contentiones varie hominum cupiditates efficiunt ut dũ
 quisq; uel se tutũ a periculo putat quia procul abest. Vel alte
 ri inuidet: ne uel hostium ruina crescat. uel domum relinquẽ
 veretur tanquã vicini fraude occupandam: respublica neglec
 tui tribuatur & pecudum more modo hic modo ille trahatur
 in perditionem. Nos igitur qui dum Turci insulam Rhodi su
 periori anno arcta obsidione tenerent: & eodẽ tẽpore Idrotin.
 ciuitatem predicta 3 occupassent. quã plurima possibilis nobis
 auxilia pro Insule liberatione: 7 Idrontine ciuitatis earundem
 recuperationem. terra 3 mariq; adhibimus. Et cum ciuitas ipsa
 Idrontinen. recuperari non potuisset: prout nec adhuc potuit
 Licet Insula predicta ab huiusmodi obsidione fuerit liberata:
 Vniuersos Italie potentatus pacare: & ut inuicem pacifice vi
 uentes: contra eosdem Turcos arma sumerent: & ad illorũ ex
 Italia expulsio; vacarent. efficacẽ operã adhibere curauimus.

Sperantes ipsorum potentatum facultates & vires ad id sufficere
Cum autem nuper intellexerimus eosdem Turcos maximam
classem parare: & omnibus aliis curis omissis ad insule predicte
Italie & Pannonie. ac Austrie occupationem. Et fidei catholice
omnimodam concuscatio: omnes suos diuertisse cogitatus &
aperte cognoscamus ipsius seuerissimi hostis vires adeo auctas
esse: & immensu; creuisse: ut omnibus christiāis principibus merito
formidāde uideatur. neque eas posse cohiberi. nisi a pluribus &
diuersis locis distrahatur. Atque Italiā: Germaniā: Hungariā: im
primis ut hostibus vicinis in manifesta periculo versari. Que perfec
to si singulariter & seperatim inuaderent: tantis viribus pares esse non
possent. More pii patris pro filiorum salute semper pro anxii atque solliciti
de consilio venerabilium fratrum nostrorum sancte Romane ecclesie
Cardinalium omnes & singulos christianorum principes & potentatus
ecclesiasticos & seculares ac uniuersos christifideles cuiuscumque pre
sentie ac presentie existat. Etiam si Imperiali: pontificali: regali: regali
ducali: uel alia quauis ecclesiastica seu mundana prefulgeat dignita
te: pro uiscera misericordie dei nostri Iesu christi: pro acerbissimam eius passionem
quam immaculatam & innocens agnus ut nos miseros peccatores ab eter
na morte redimeret dignatus est pati: pro iudicium extremum. in
quo ante eius tribunal constituti quilibet secundum opera sua mer
cedem suscipiet. pro spem uite eterne quam repromisit deus dile
ctis se. Harum serie enixe monemus requirimus & obsecra
mus: ac in uim promissionis facte in sacri susceptione baptismi: &
uim iuramenti prestiti: cum dignitatum suarum infulas susce
perunt. necnon pro obediētiam nobis debitam eis & eorum singu
lis precipimus & mandamus. ut mutuam inter se caritate & ac
pacem & concordiam uel saltem per triennium a die Kal. Mensis
Iunii proxime sequentis: inchoandum Treugas inducias seu belli
moram. Quas tenore presentium auctoritatem omnipotentis
dei: Et pro defensione & securitate domini gregis quem salua
tor noster pascendum tuendum atque curandum nobis commisit. In
dicimus: & per uniuersos christianos seruari uolumus obseruent.
Arma deponant & priuatarum iniuriarum atque offensionum oblit
i christi redemptoris nostri iniurias: offensiones: & obprobria: ulciscantur
& in hostes qui christianorum omnium sanguinem sitiunt. & eua

gelicam legem delere conatur. arma sumat ac euz a nobis per
 nuncium uel litteras fuerint requisiti: per se ipsos uel eis legitime
 impeditis per eorum capitaneos uel duces pro sua uirili & euz
 notabili parte sue potetie accedat uel mittat. aut tantu de suis
 facultatibus quatum si per se ipsos irent uel alios mitteret ut
 preferatur exponere deberet. Aut alias secundu eoz facultate
 i tam sanctam & necessariam expeditionem per singulos dicti
 triennii anos erogent. Opponat se murum pro domo dei &
 Aprum de silua vineam domini Sabaoth demolientem: exter
 minare festinet recognoscantq; sibi potestatē & gladium a deo
 commissum esse. ad uindictam malefactoru; ut dicit apostolus.
 Laudem uero bonorum. Repetat: hortamur quot prouitias
 infestissimus hostis: quot regna superioribus anis euertit: quot
 xpianis hominibus clades intulerit. Quantum uirium quatu
 potentie sibi cumulauerit. Que i finibus Germanie: que Rho
 di: que in Italia nouissime gesserit. quam magna ardeat cupidi
 tate dilatadi fines & Impium ppagandi & tunc cognoscet q
 sit eis tutuz talem habere uicinum. Pro libertate igit: p liberis
 pro patria p ipsa uita: pro religione & fide christiana: p salute
 eterna sumant arma. cum talis immineat necessitatis articulis
 A quo se nullus ualeat legitime excusare. Et in hostes anteq
 interius penetrēt: forti animo pficiscant. seq; 7 suos ulciscant
 a tantis fedissimi huius hostis iniuriis atq; imminente; sibi: suo
 rum ceruicibus gladium auertant. Non impossibilia uel nimis
 ardua eis iniungimus aut minus utilia: necessitas ipsa utilita
 tem arguit. cum nisi defensione se accingant: manus dare & i
 feruitatem uenire atq; ea pati que uictoribus libuerint sit ne
 cesse. Que quidem qualia sint aliorum exempla nos docent
 Impator Constantinopolitanus dum regia urbs expugnatur
 in prelio cadens etiam mortuus capite truncatur. Crecorum
 proceres: atq; omnis nobilitas depositis armis trucidat. Rallic
 despotis in potestatem redactis eruti sunt oculi. Trapefontio
 rum Imperator contra datam fidem occiditur. Rex Bosnie in
 fidem susceptus inter uina mactatur. Verum est quod ille ait
 Regnum non capit duos. noluit igitur sperare. christianipri
 cipes & populi ut libertatem victore Turco retinere possint.

Noluit multum in suis fictis blanditijs & falsis pollicitatōibus
confidere. quem ex deuictis regulis uel cum tolleranda condi-
tione seruatum uidemus. Cui fidem unq̄ seruauit Turcus abi-
ciant hanc falsam & inanem spem christiani proceres & in deo
solum atq; ī eoz dextris salutē reponāt. Si enim uiriliter pug-
nauerint: nō solum propria defendent sed ab alijs iam de p̄dita
recuperabūt. Si uero quod de^o auertat insolita negligentia atq;
desidia pseuerauerint se ipsos & rem publicā cristianam p̄dent
Quid enim christianis deest: quod ad uictoriā consequendam
desiderari possit. Eis uiri fortes equi arma pecunia commeatus
habunde suppetunt. Assit tantum uoluntas & pugnādī ardor
Assit & uera religio & ad deum redemptorem nostrū. a cuius
uis declinam⁹ humilis & deuota conuersio. Assit & petri que
n̄ unq̄ deficiet fides: Pauli constantia: zelus finees ⁊ Mathathie
ac fortissimi Machabei anim⁹: & certa proculdubio de celo p̄-
mittitur. ac īdubitata uictoria. Precedet enim angelus de mini
exercituum eius & uiuifice crucis: ac Iesu cristi ī ea pendentis
uexillum: quod humiliter intuentes ⁊ defixis ī sublime oculis
uictoriā sperantes de celo. Exurget oīpotens & misericors de-
us: ⁊ misert⁹ eoz quos plasmauit: regenerauit. redemit: Exur-
get & dissipabuntur inimici eius: & fugient qui oderunt eum
a facie eius. Et ut principes ipsi ⁊ alij christifideles si p̄nos uice
dei moniti & requisiti contra eosdem Turcos arma sumere: &
christiane religionis ⁊ fidei defensionī uacare eo liberius & secu-
rius possint. quo intelligant illas que uiguerit ⁊ uigēt inter eos
dissentiones guerrarum & offensionum quarumlibet suspicio-
nes fore sublatas. eisq; licere per se ipsos militare & eos atq; il-
lorum stipendijs militantes extra territoriorum suorum fines
absq; ulla suspitione: ad eorum Turcorum expugnationem
progredi & mittere & ad id pecunias erogare. classemq; īstrue-
re & parare. ¶ Vniuersos & singulos christianoz principes
& potentatus ecclesiasticos: ⁊ seculares: & omnes christifideles
cuiuscūq; preeminentie ac potestatis existant. Etiā Imperiali pō-
tificiali: regali: reginali: ducali: uel alia quacūq; dignitate eccle-
siastica uel mūdāna fungētes: ac ī terris xpianoz tēporale do-
minū quodolibet obtinētes: qui per supradicti triēniū tempus

p se ipsos uel eis legitime ipeditis: p eoz capitaneos seu duces
 pro sua uiri i 7 cū notabili parte sue potentie ibunt uel mittēt.
Aut tantū de suis facultatibus quantū si p se ipsos irent: aut
 alios mitterent ut preferē exponerēt. Aut alias secundū eoz
 facultates i tā sanctā 7 necessariā expeditō: per singulos dicti
 triennii ānos erogabunt a die arrepti itineris: uel quā peccuniā
 huiusmodi pro primo āno erogauerint. quoad i his persevera
 uerint. Ac deinde post ipsoz uidelicet reditum uel auxilii cessa
 tione ad sex menses cū eoz statu: Ciuitatibus: terris: dominiis
 subditis territoriis ac bonis omnibus: sicut ea nūc tenēt & pos
 sident sub beatoz Petri & Pauli ac Romāe ecclesie protectōe
 recipim⁹ atq; nostra. Ita ut dicto tempore durāte 7 eis pmissa
 per se ipsos aut alios implentib⁹ plena securitate 7 quiete gau
 deant. Ac oībus 7 cuilibet cuiuscūq; stat⁹ 7 condictōis existāt
 & quacūq; dignitate prefulgeāt: auctoritate dei oīpotētis cu
 ius uices gerimus i terris cuiuscūq; causa agit. districte precipi
 endo mandam⁹ ne durāte triēnio hmōi 7 quā diu per se ipsos
 militauerint: aut alios miserint: uel peccūias ad expeditō: pre
 dictā erogauerint. Et p sex menses imediate sequētes ut pre
 ferē: quouis quesito colore directe uel indirecte palā uel occulte
 quēq; ex eisde; pncipib⁹ aut psonis supradictis offendāt aut
 offendentib⁹ prestent auxiliū: consiliū uel fauorē. Aut ut ci
 uitates terre: 7 loca vni principi uel domio. Aut adherentibus
 eorūdem utcūq; subiecta ab illius cui subsunt obediētia quo
 modolibet se subtrahāt aut ab aliis subtrahant. Seu alias i re
 gimie illoz pturbent. uel i eis aliquid inouēt. directe uel indi
 recte pcurent. ¶ Nos eni; contra oēs & singulos quos arma
 sumere 7 idictas p nos auctoritate dei oīpotentis inducias hu
 iusmodi violare & nostris ihibitōi & mādato cōtra venire con
 tinget. p censuras ecclīasticas 7 alia iuris remedia: quauis appel
 latione remota: usq; ad satisfactionē cōdignā oīno & indilate
 procedere eosq; psequi: & ad eoz psecutō; alios inducere nō
 ut illos i quoz preiudiciū aliquid fuerit attētatū: pposse idem
 nes conseruem⁹. nō secus q̄ si talia contra nos 7 sede; prefatā
 loca ditiōi dicti sedis subiecta forent atrēptata. ¶ Non obsta
 tib⁹ cōstitutionib⁹ 7 ordinatōib⁹ aplicis cōtrariis quibuscūq;

10. 11. 12. 13. 14.

Seu si eisdem; principibus seu quibusvis aliis cõter uel diuisi; a se
de aplica indultu existat quod iudici; suspendi; uel excõicari non
possint p̄ lras aplicas nõ facientes plena 7 expressa; ac d̄ verbo
ad uerbum de indulto hmõi menuonẽ. Et ut premissa ad con
munẽ oim notitiã celerius pueniant. & hii quos tangũt q̄ ad
ip̄os nõ puenerint aut cõtenta i p̄sib⁹ lris ignorauerint nulla;
excusato; p̄tendere ul̄ ignorantia allegari. Volum⁹ eas hodie
que e. v. diluca. xl de passioẽ nũcupata i p̄sita n̄ a i basilica prin
cipis ap̄loz de urbe astãtib⁹ ibidem prefatis s̄sibus n̄is 7 q̄ plu
ribus prelati; Ro. cur. sequẽtib⁹. Ac impatoris; regũ; ac prin
cipũ. potentatũq; pl̄imoz oratorib⁹ ad dietã. que piemiliõũ
occalione celebrat. trãsmisiss eleri 7 ppli multitudine itra missaz
solẽnia legi & publicari. ac ualuis eiulde; basilice postmodum
affigi 7 q̄ hmõi eaz publicatio p̄inde oẽs quos cõtingũt a die
kl̄. m̄s̄ Iunij p̄det̄i arctẽt. ac si ip̄is oib⁹ p̄sõalr 7 p̄sũalr insinuar̄
7 exhibite extitissent. Cũ nõ sit v̄simili ad eoz notitiã nõ per
uenire; que tã patenter fuerit publicata. Et ut premissa eotiãt
notitiõra. Vniuersis venerabilib⁹ s̄sibus n̄is. Patriarchis; prima
tibus. Archiep̄is; Ep̄is; 7 aliis iurisdic̄ioẽ ordinaria fungentib⁹
ubilibet cõstitutis districte precipiẽdo mandam⁹. Q̄s p̄ se ul̄ ali
um seu alios p̄sentes lras postq̄ eas uel eaz trãsumpta; autẽtica
manu Notariũ publicũ cõfecta 7 alicuius prelati sigillo munita
repperint seu alias eaz hũerint plenã notitiã semel uel pl̄ies
put expedire uidebũt. i ecliis suis du; maior i eius ppli multi
tudo ad diuina cõuenerit solẽniter publicẽt. Et xp̄ifidelium n̄c
tes deducãt 7 nũcient 7 declarẽt eisdẽ. Faciẽtq; 7 mãdent per
eoz p̄iarchatus. primatias p̄uicias 7 diocef. ac loca ec̄g iuris
dictionis subiecta put expedire cognouerint p̄ alios publicari
Nulli ergo oimõ hoim liceat hanc paginã n̄c monitõis requis
itiõis obsecratõis; precepti; mãdati; iudic̄iois; certatõis; receptiõis
7 uolũtatis infringere uel ei ausu temerario cõtraire. Si quis aut̄
hoc attẽtare presumerit indignatõ; oipotentis dei ac beatorũ
Petri 7 Pauli ap̄loz ei⁹ se nouerit icursuz. Datũ Romẽ apud
Sanctum Petrum Anno dominice. M. CCC. lxxxij. Sexto
Idus Aprilis Pontificatus nostri Anno decimo.

¶ Impressa e p̄ discretũ uirũ Bartolo^{us} Culdinbeck de Sultz.